

**Lekebergs
kommun**

Datum:
2025-12-15

Revidering av socialnämnd:
2025-12-10

Fastställd av:
Socialnämnden

Ansvarig tjänsteperson:
Enhetschef IFO

Diarienummer:
SON 24-92

Riktlinje för stöd till uppdragstagare gällande barn, unga och vuxna

Policy

Program

Plan

>Riktlinje

Regler

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Syfte	3
1.2 Barnrättsperspektiv och barnets bästa	4
2 Uppdragstagare.....	4
2.1 Kontaktperson	4
2.2 Kontaktfamilj.....	4
2.3 Familjehem.....	4
2.4 God man/förvaltare	5
2.5 Särskilt förordnad vårdnadshavare - SFV.....	5
3 Stöd till uppdragstagare	6
3.1 Planering av handledning, råd och stöd samt utbildning.....	6
3.1.1 Handledning	7
3.1.2 Råd och stöd.....	8
3.1.3 Utbildning.....	8
4 Uppföljning och utvärdering	9
5 Referenser	10

1 Inledning

Alla barn behöver engagerade vuxna med tid och tålamod, vuxna som lever under stabila förhållanden. Vissa barn behöver mer stöd än vad deras föräldrar kan ge och då behöver samhället hjälpa till.

Även vuxna kan behöva stöd i vissa situationer. Det kan exempelvis handla om personer som är i missbruk eller personer som har en funktionsvariation.

Många av de insatser som socialtjänsten erbjuder till barn och vuxna bygger på ett socialt engagemang från enskilda medborgare. En uppdragstagare åt socialnämnden kan exempelvis vara familjehem, jourhem, kontaktfamilj och kontaktperson.

Insatserna beviljas utifrån socialtjänstlagen (SoL) och lagen om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Syftet med insatserna varierar utifrån vilken lagstiftning som ligger till grund för den beslutade insatsen.

Särskilt förordnade vårdnadshavare till barn och gode män till barn och vuxna utreds och tillsätts utifrån beslut i tingsrätt. Socialnämnden ansvarar för att utse särskilt förordnade vårdnadshavare till barn- och unga, men inte gode män, som tillsätts av överförmyndarnämnden.

Flera av de insatser som socialtjänsten kan bevilja barn, unga och vuxna med hjälp av uppdragstagare är proaktiva. Syftet med en insats i form av till exempel kontaktfamilj eller kontaktperson kan vara att främja förändring, befästa en pågående förändring eller kompensera brister i en persons situation på ett förebyggande sätt.

Varje enskild person som engagerar sig i ett socialt uppdrag är en viktig investering för socialnämnden och kommunen. Oavsett uppdragets art, om insatsen ska nyttjas av ett barn eller en vuxen, är det viktigt att en uppdragstagare får det stöd och den vägledning det finns behov av.

En uppdragstagare är inte anställd. Vid ett uppdrag utgår ekonomisk ersättning, oftast i form av arvode och omkostnad. Omkostnaden är skattefri och arvodet är skattepliktigt. Lekebergs kommun utgår vad gäller ekonomisk ersättning från Sveriges kommuner och regioners, SKR:s, rekommendationer.

1.1 Syfte

Riktlinje för stöd till uppdragstagare syftar till att säkerställa ett kvalitetsfokus gentemot uppdragstagare som bidrar till genomförandet av biståndsprövade insatser inom Individ- och familjeomsorgens arbete riktat till barn, unga och vuxna. I riktlinjen görs en beskrivning av olika insatser med uppdragstagare. Riktlinjen ska fungera som vägledning och ge stöd i det praktiska arbetet samt i förhållningssättet gentemot kommunens uppdragstagare.

1.2 Barnrättsperspektiv och barnets bästa

Att ha ett barnrättsperspektiv är att vid varje beslut eller åtgärd som rör barn beakta dess rättigheter enligt Barnkonventionen, Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Vad som är bäst för ett barn måste avgöras i varje enskilt fall utifrån en bedömning av de individuella förhållandena. Bedömningen ska bygga på generell (objektiv) kunskap och beprövad erfarenhet av vad som är barns bästa i kombination med individuell (subjektiv) kunskap som bygger på att barnet självt fått komma till tals och ge uttryck för vad som är hens bästa.

Vid bedömning ska hänsyn tas till allt som rör ett barns fysiska och psykiska välbefinnande och utveckling så långt det är möjligt på såväl kort som lång sikt. Barnkonventionen (2018:1197) stadgar att barn ska få komma till tals och att barnets åsikt ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2 Uppdragstagare

De vanligaste formerna av uppdrag som enskilda kan ha riktade till barn, unga och vuxna inom socialnämndens verksamhetsområde listas nedan.

2.1 Kontaktperson

En kontaktperson är ett personligt stöd för barn och vuxna som av olika anledningar behöver stöd. En kontaktperson kan vara någon som regelbundet träffar och stöttar en person som behöver nya sociala kontakter, meningsfulla fritidsaktiviteter, stöd och stimulans i sin utveckling eller bryta destruktiva beteenden. En kontaktperson kan också ha som uppdrag att stötta ett barn, eller övervaka, i samband med umgängen med en eller två föräldrar. Omfattningen på uppdraget kan variera. Även en vuxen person kan beviljas denna insats enligt SoL. Kontaktperson enligt LSS skall vara ett stöd men grundtanken är att insatsen mer är inriktad på en kompisrelation än den insats som beviljas enligt SoL.

2.2 Kontaktfamilj

En kontaktfamilj tar emot barn- och unga som av olika anledningar behöver stöd utanför sitt hem. Barnet är oftast i sin kontaktfamilj en eller två helger i månaden. Barnen har olika bakgrund och intressen och är i olika åldrar. Barn som beviljas kontaktfamilj genom insatsen korttidsvistelse enligt LSS kan beviljas upp till 15 dygn per månad beroende på funktionsvariation och ålder. Vanligtvis beviljas 2–4 dygn.

2.3 Familjehem

Barn kan behöva ett familjehem av olika skäl. Det handlar ofta om att barnets ursprungsfamilj hamnat i en situation som gör att barnet inte längre kan bo hemma. Att vara familjehem innebär att ta emot ett barn i sitt hem på heltid, varje dag, alla dagar i veckan. Uppdragets längd kan variera från en kortare period

till hela barnets uppväxt. Som familjehem blir man barnets vardagliga hem vilket innebär att man har omsorgsansvaret för barnet i vardagen.

Familjehemmet delar ansvaret för barnet med barnets föräldrar/god man/särskilt förordnade vårdnadshavare och socialtjänsten - det kallas för "det tredelade föräldraskapet" kring det placerade barnet. Uppdraget förutsätter att den som är uppdragstagare har god kontakt och samarbetar väl med barnets föräldrar och nätverk.

Barnet kan vara tillfälligt eller stadigvarande placerat i familjehemmet. Familjehemmet kan vara en del av barnets nätverk.

Även en vuxen person kan beviljas denna insats enligt SoL.

2.4 God man/förvaltare

Det är tingsrätten som utser en god man eller förvaltare och det är överförmyndaren som utövar tillsyn över den som är god man. Stöd som en god man kan behöva i sitt uppdrag ges genom överförmyndaren

En god man eller förvaltares huvudsakliga uppgift är att representera någon som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Den person som har en god man eller förvaltare kallas huvudman.

Alla ensamkommande barn som kommer till Sverige utan föräldrar eller någon annan som har tagit över föräldraansvaret har rätt till en god man under den tid barnet står under asylprocessen hos Migrationsverket.

Den gode mannens uppgift är att företräda barnet och försäkra sig om att barnet har en trygg tillvaro och hjälpa barnet med exempelvis myndighetskontakter. En god man har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnet; personliga, rättsliga och ekonomiska. En god man ansvarar däremot inte för barnets dagliga omvårdnad, att försörja barnet och har inget skadeståndsansvar om barnet förstör eller skadar saker.

I praktiken innebär god man-uppdraget att ha regelbunden kontakt med barnet, det hem där barnet bor, skolan, socialtjänsten och Migrationsverket. Exakt vilka kontakter det rör sig om och omfattningen på arbetet beror på barnets behov. Om barnet får permanent uppehållstillstånd i Sverige upphör normalt den gode mannens uppdrag, och för barnet utses i stället en särskilt förordnad vårdnadshavare.

2.5 Särskilt förordnad vårdnadshavare - SFV

Barn som är omyndiga och inte har någon vårdnadshavare behöver få en, eller två, särskilt förordnade vårdnadshavare tilldelade till sig. Det kan handla om ensamkommande barn som har fått uppehållstillstånd i Sverige, eller barn födda i Sverige som har vårdnadshavare som allvarligt brister i omsorgen om barnet eller som avlidit.

Det är tingsrätten som utser en särskilt förordnad vårdnadshavare. Som huvudregel är det socialnämnden i kommunen där barnet bor som ansöker till tingsrätten om att en särskilt förordnad vårdnadshavare ska utses. En SFV som tidigare varit familjehem har rätt till råd och stöd genom den tidigare placerande kommunen.

Barnet kan antingen bo hos sin SFV eller i ett familjehem, hem för vård eller boende (HVB) eller stödboende. Om barnet bor i ett annat hem har familjehemsföräldrarna eller personalen ansvar för den dagliga omsorgen, till exempel att handla mat till barnet eller att skjutsa barnet till skolan eller läkarbesök.

En särskilt förordnad vårdnadshavare ska se till att barnet får sina behov tillgodosedda. SFV bestämmer i frågor som rör barnet, till exempel vilken skola barnet ska gå i, hälso-och sjukvård samt fritidsaktiviteter. SFV ska se till att barnets behov av omvårdnad, trygghet och god fostran tillgodoses. Den ska också hjälpa barnet att, om möjligt, ha kontakt med sin biologiska familj och andra anhöriga. SFV ansvarar också för barnets ekonomi, i vilket det ingår att ansöka om barnbidrag och studiebidrag. En särskilt förordnad vårdnadshavare har ingen underhållsskyldighet gentemot barnet. Exakt vilka uppgifter det rör sig om och omfattningen på uppdraget beror på barnets behov, ålder och boendesituation.

3 Stöd till uppdragstagare

Socialnämnden bör se till att familjehemsföräldrar får handledning och fortbildning som är anpassad till uppdragets karaktär (HSLF-FS 2019:25). I Lekebergs kommun eftersträvas att på samma sätt bistå den som har ett uppdrag som ledsagare, kontaktperson eller kontaktfamilj.

3.1 Planering av handledning, råd och stöd samt utbildning

När ett familjehem inom egen regi tagit emot ett barn i sitt hem ska de också ges handledning, råd och stöd och utbildning för att lyckas i uppdraget. Handledning, råd och stöd samt utbildning till familjehemmet ska dokumenteras i insats. När ett familjehem används genom konsulentstött företag är det företaget som ansvarar för att familjehemmet får kontinuerlig och strukturerad handledning, råd och stöd samt utbildning för att lyckas i uppdraget.

När ett familjehem inom egen regi tar emot en placering ska utsedd familjehemssekreterare göra upp en sexmånaders planering / handledningsplan tillsammans med familjehemmet där handledning, råd och stöd samt utbildning planeras. Sexmånaders planering / handledningsplan ska dokumenteras i familjehemmets journal. Se rutin *"dokumentation i familjehemsjournal"*.

Det är skillnad på att ett familjehem får handledning samt råd och stöd i olika situationer samt att insatsen följs upp. Handledning, stöd och utbildning kan utformas på olika sätt beroende på familjehemmets erfarenhet / kompetens, behov och uppdragets utmaningar / komplexitet.

Nedan tydliggörs vad de olika begreppen ”handledning, råd och stöd samt utbildning” innebär. Handledning, råd och stöd ges även utifrån behov till andra uppdragstagare såsom kontaktpersoner, särskilt kvalificerade kontaktpersoner, särskilt förordnade vårdnadshavare, kontaktfamiljer och särskilt förordnande vårdnadshavare

3.1.1 Handledning

Syftet med handledning handlar om att hjälpa familjehemmet eller annan uppdragstagare att komma fram till det bästa sättet att utföra uppdraget utifrån de förutsättningar som finns i familjen. Handledning syftar även till att öka förståelsen för egna känslor, barnen och deras biologiska föräldrar samt för att tydliggöra de roller och mandat som familjehemmet har.

Under handledning får familjehemmet möjlighet att reflektera över händelser och egna känslor som berör dem. Familjehemmet ska ges möjlighet att få lyfta det som de själva tycker är viktigt för just dem. Handledning syftar alltså även till att familjehemmet ges utrymme att reflektera och resonera sig fram till möjliga lösningar över tid. Familjehem behöver få möjlighet att ventileras och få bekräftelse. Många gånger är familjehemmen utelämnade i den situation de befinner sig i. Familjehemmen behöver få verktyg för att åstadkomma hållbara placeringar där sammanbrott förebyggs.

Handledning sker oftast individuellt, men kan också ske i grupp där flera familjehem träffas och reflekterar över frågor som är aktuella för dem i deras uppdrag, tillsammans med handledaren. Handledning i grupp ger familjehemmen även möjlighet att bygga nätverk, där familjehemmen kan stödja och hjälpa varandra.

Familjehem hanterar ofta komplexa situationer, vilket innebär att det inte finns en modell som funkar för alla. Handledaren behöver därför använda sin kreativitet. Handledaren behöver vara trygg och säker sin roll samt ha rätt verktyg för att kunna ge familjehemmen de verktygen som de behöver i sitt uppdrag.

Handledning sker av familjehemssekreterare men kan även ske av extern part om uppdraget kräver det. Till exempel om extern handledning behöver ske utifrån att familjehemssekreteraren saknar de verktyg som krävs för det specifika uppdraget.

Familjehemsplaceringar av barn med beteendeproblematik eller utmanade beteenden resulterar ofta i sammanbrott. Forskning visar att många avbrutna placeringar är en betydande riskfaktor för barnets utveckling. Familjehem som tar emot dessa barn, som kommer behöva bo en lång tid i familjehemmet, behöver få en strukturerad och bra handledning som innehåller konkreta verktyg och metoder som hjälper familjehemmet i vardagen med barnet. Samtliga familjehem, oavsett uppdragets komplexitet, ska dock få en planerad, kontinuerlig och strukturerad handledning för att lyckas i sitt uppdrag.

Exempel på områden som kan ges i en strukturerad handledning:

- Anknytningsbaserade strategier för att skapa trygga placeringar och ge barnet en trygg bas att stå på
- Metoder för att minska konfliktnivån och skapa trygga relationer
- Verktyg till familjehemmet att hantera utmanade beteenden

- Hjälpa till familjehemmet att arbeta med det tredelade föräldraskapet med allt vad det innebär
- Bemötande präglat av uppmuntran och tydlighet.

3.1.2 Råd och stöd

Råd och stöd följer mer givna ramar och ges i stunden, till exempel när någonting har inträffat som familjen behöver hjälp med eller vid uppföljningar. Detta kan ske via telefon eller vid digitala eller fysiska möten som är planerade.

Barnets- eller den vuxnas handläggare har utformat en genomförandeplan med mål och delmål som ska följas upp av familjehemssekreteraren tillsammans med familjehemmet, där råd och stöd ges för att målen ska kunna uppnås.

Råd och stöd till familjehem kan exempelvis handla om att hjälpa/ vägleda samt säkerställa att familjehemmet ser till att:

- Barnet eller den vuxne har en bra och meningsfull vardag med fritidsaktiviteter, prosociala aktiviteter
- Hjälpa barnet med skolgången, till exempel genom läxläsning och gå på föräldramöten.
- Barnet eller den vuxne får hälso- och sjukvård samt tandvård
- Stötta barnet i kontakten och umgänge med familj, närstående och vänner
- Samarbeta med barnets föräldrar om både vardagliga saker och större saker som till exempel NPF utredning, skolval med mera.
- Barnets handläggare får relevant information om hur barnet har det

3.1.3 Utbildning

Utbildning ges till familjehem (och eventuellt andra uppdragstagare) för att stärka dem i uppdraget och för att lyckas i uppdraget, utöver handledning samt råd och stöd. Familjehemmet ska genomgå grundutbildning för familjehem (ett hem att växa i) eller kunna visa intyg på att de fått utbildning av annan utbildningsanordnare.

Utbildningen omfattar följande områden:

- Familjevården och de placerade barnen
- Ett uppdrag i samverkan med barnet i fokus
- Att stödja barns behov av närhet, anknytning och omsorg
- Att hantera kriser, separationer och förluster
- Livslånga relationer och ursprungsfamiljens betydelse
- Skolgång och hälsa
- Att vägleda och fostra
- Vardagen i familjehemmet

Familjehemmen ska även erbjudas fortbildning som är relevant för uppdraget. Krav på familjehemmets deltagande i förekommande utbildningar regleras i avtalet. Fortbildning till familjehem kan anpassas individuellt efter behov, men kan även styras av vad uppdragsgivaren anordnar som kan se olika ut från år till år. Fortbildning kan även innebära föreläsningar med olika teman.

Exempel på fortbildning som kan anordnas och erbjudas till familjehemmen utöver grundutbildning är:

- Hjärt- och lungräddning samt brandskyddsutbildning
- Föräldrastödsprogram
- Trauma medveten omsorg
- Kris
- Barn på nätet

4 Uppföljning och utvärdering

Handläggare ska minst en gång per halvår göra hembesök i familjehemmet och ha ett särskilt uppföljande och utvärderande samtal. Familjehemssekreterare ska vid flera tillfällen per år ha kontakt med familjehemmet för uppföljning och utvärdering gällande familjehemmets behov av stöd samt följa upp delmål och mål.

Vad gäller kontaktfamilj och kontaktperson ska handläggare minst en gång per halvår ha ett enskilt uppföljande och utvärderande samtal med uppdragstagaren samt, om det är lämpligt, alltid hålla ett gemensamt samtal med uppdragstagare, den vuxna eller barn och vårdnadshavare för att följa upp delmål och mål med insatsen och revidera genomförandeplanen.

5 Referenser

Litteratur

Placerade barn och unga Handbok för socialtjänsten, Socialstyrelsen 2024

Internet

[Senaste version av SOSFS 2012:11 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende - Socialstyrelsen](#)

[Barn i familjehem – umgänge med föräldrar och andra närstående – Kunskapsstöd till socialtjänsten Version 3 \(socialstyrelsen.se\)](#)

[Familjehem - Socialstyrelsen](#)

[Ett hem att växa i - Familjemets bok - Grundutbildning för jour- och familjehem \(socialstyrelsen.se\)](#)